

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL
LEI 2,60 ANUAL
Abonamentele se fac
numai pe un an.

COLABORATORII ACESTUI NUMĂR
I. Foti, Ludovic Daus, Ion Gruia, C. Tonegaro, N. N. Beldiecanu,
G. Voevidea, C. Scurtu, N. Ține, V. Mestugean, etc.

ANUNCIURI
Linia pe pagina 7 și 8
— BANI 20 —

Sosirea Moștenitorilor României la St. Petersburg

SUBTEI

— Roman de Alphonse Karr —

— URMARE —

— Unde dracu o fi vrând să a-ungă?

— Nu mă intrerupeți.

„Nenorocii părinți! Fiica voastră, cedând stăruințelor lașe ale unui seducător nelegiuit, a fugit, părăsind casa părintească și protecția unei mame iubitoare...”

— Ce stil!

— Tăceți odată!

„...unei mame iubitoare. Ascultați vocea unui amic, care, cât mai e încă vreme, vine să vă dea mijlocul de a o scăpa. Zic „scăpa”, fiindcă, credincioasă bunelor sfaturi pe care i le-ați dat, s'a împotrivit până acum încercărilor vinovate ale infamului, care deja a făcut-o să-și trădeze o parte din datoriile sale și care nu se va da în lături de la nimic, ea s'o piardă de tot. Grăbiți-vă, nu mai e nici un minut de pierdut; iați adresa exactă unde monstrul își ține ascunsă victima.

„Un prieten al virtuții”.

Un hohot de râs întovărășit cuvântarea iscăliturii.

Nu mai Stephen nu răsă, închise serisoarea și ieși s'o dea unul conșionar, căruia îi porunci să ia un căl.

Apoi intră în odăe.

— Acum dați-mi o lulea și zăceți să mi se aducă mâncare.

Stephen nu se întoarse de cât pe inserate; găsi pe bătrâna servitoare smulgându-și părul.

— Ah, domnule! ce nenorocire!

— Haide, îi zise Stephen, merge treaba strună.

— Știi, tânăra pe care ai lasat-o aci?

— Ei, ce e?

— Nu mai e!..

— Ah!

— Nu mai e! repetă servitoarea, crezând că Stephen n'a înțeles de e așa nepăsător; pronunțând aceste vorbe, se ghemuise, ca și cum s'ar fi așteptat să fie strivită în picioare.

— „Nu mai e! au venit și au luat-o; am vrut să mă împotrivesc, dar mahalaua asta e atât de depărtată! A venit o ouzoană bătrână și mai mulți servitori; tânăra s'a aruncat plângând în brațele celeilalte și au plecat cu trăsura.

După două zile Maidort se duse la logodnica lui și peste o săptămână se făcu nunta, spre bucuria tuturor.

De atunci, e o nepodărie foarte cum se cade.

Iată, dragă nepoate, cine e femeiușca ai cărei ochi sunt totdeauna plecați, a cărei rochie stacojie e încheiată până la gâtul ei alb, pe care pare că-i pare rău că-l lasă să se vadă.

— Pe asta, ține-las pe seamă, dragă mătușică, dar ouzoana cea nouă, brunetă, cu rochie albă și ai cărei profil arată atât nobletă, atât demnitate!..

— Și de asta ține-ăș putea spune o poveste, al cărei eroi e tot pătănelul d-tale, d. Stephen. Să ține-ăș scrie, dacă nu te plietisește.

— Firește că nu, dragă mătușică, zise Ludovic, sărutându-i mâna. Și privi mâna dunei Rechteren, care era foarte frumoasă.

O mână frumoasă e un ce foarte remarcabil, din care se pot trage indicii sigure de nobletă. Piciorul, căruia atâți oameni le dă importanță, e o minciună și nimeni nu-și poate închipui câte dureri, câte torturi, câte contorsioni, câte diformități sunt ascunse, la un anumit ceas de dimineață, sub ghem sau sub mătăse, câte piciorare mari sunt bătate în pantofii mici. Piciorul nu are de cât o formă, care nu-i aparține întotdeauna; mâna, pe care n'o poți ascunde, are mai mult de cât o formă, o figură; are chiar o fisionomie.

Sunt unele mâini care ar face să moară de durere pe o femeie înimioasă și spirituală, dacă o femeie

inimioasă și spirituală ar putea să aibă asemenea mâini.

Ludovic își aduse aminte că Ortansa avea unghiile scurte și late.

CAP. III

Povestea brunetei înalte cu rochie albă

— Nu e nevasta unuia Rudolf Walstein? întreabă Ludovic.

— Da, dar d. Walstein nu e primul ei bărbat, și pe acesta l-a luat foarte de curând.

Elena rămase văduvă la douăzeci și doi de ani; bărbatul ei, ucis într'un duel, o lăsă în mijlocul unei călătorii, fără prieten, fără sprijin, aproape fără bani. Adică banii cei avea de abia îi ajunseră să plătească ctelul și cheltuelile cu o boală de trei luni, pricinuită de durere. Apoi, aproape fără bani, veni la Munich, ea să înceseze o poliță a unui locuitor din acel oraș, pe care o găsise între hârtiile mortului.

„Domnule” veni în persoană să aducă răspunsul; era foarte puțin favorabil; nu putea să dea banii de cât contra unei chitanțe a bărbatului Koenei, câtă vreme formalități îndelungate nu va fi constatată moartea sa și drepturile văduvei. Elena rămase trznită: să te găsești singură, fără mijloace, într'un oraș străin, fără puțința de aștepta ori de a pleca; era în adevăr o situațiune tristă și îngrijitoare.

D. Walstein băgă de seamă amorțea în care o confundase acest răspuns și se oferi să-i dea înainte din banii ce va trebui să-i achite după împlinirea formalităților legale indispensabile.

Elena nu putea să refuze. D. Walstein ceru voe să se informeze câte odată de sănătatea frumoasei văduve și să se însărcineze cu grăbirea sfârșitului afacerii sale.

Dar întâi trebuie să-ți explic cine e d. Walstein.

„Ghicesc, un bondoc, totdeauna stăpănit de teama că n'o fi luat în serios, că nu i s'o da importanță; care vorbește tare ca să atragă atenție, ce poate, fără asta, nu s'ar da spuselor sale; care face șgomot când trece, fiind că șgomotul nu se face singur și asta dovedește că trece cineva, care își încrunță totdeauna sprâncenele ca să-și dea un aer terribil care să desmintă dinainte presupunerile puțin respectuoase pe care le-ar insufla statura lui piperărită care nu se laudă decât că ticide, fărămă, rupe, care desfășură, ca să-și ia pălăria, o putere, de parcă ar doli o grindă; care deschide și țigăntește ușile bruce; injurând ori când și ori unde își poate permite; un om, care lasă să-i crească toată bruma de barbă pe care o are; într'un cuvânt care nu face și nu zice nici un gest nici o vorbă, fără ca astea să nu fie o manifestare contra tuturor celor de statură potrivită, ori fără să aibă aerul că zice: „Sunt eu mic, dar sunt puternic, sunt grozav”.

— Văd, adăogă doumna Rechteren, că l'ai observat bine pe omul nostru, și că ai văzut tot ceea ce se poate vedea în câteva ceasuri. Ori cât de puțină logică ar avea cineva în cap și de putere de intuiție, tot ghicește că un asemenea om, dacă din întâmplare primește o scrisoare de la o femeie, o expune aproape la el acasă, o lasă să se lărască peste tot, vorbește de ea la toată lumea, și mai pune pe lângă indiscreție un aer de obrăznicie care dă tuturor să înțeleagă că lucruri de alde astea îi sunt familiare că nu e o întâmplare că o femeie să-i fi scris; că departe de asta primește atâtea scrisori de felul acesta, în cât nu mai știe unde le pune și nu are decât foarte rar timpul să răspundă.

D. Walstein se arată foarte atent față de Elena; într'o zi găsi-o palidă și cam suferindă, se oferi să o plimbe puțin, în amurg.

Deocamdată Elena se codi, dintr'un sentiment natural de demnitate, dar apoi văzând bine pe d. Walstein câte însușiri ridicule avea, gândi că nu e un om cu care te poți compromite, alături de care nu putea să dai prilej nici elevetirilor, nici calomniei. De mult nu mai oșise la aer; singură nu putea eși; așa că primi propunerea.

Fiind că se gândise de mai înainte la asta, d. Walstein se gătise ca o lumânare de botex: teama că n'o fi destul de băgat în seamă îi dă o dragoste mare pentru culorile aprinse, care parcă lovește ochii. Eva în îmbrăcăminte sa, cum ai putut să vezi și astă-seară, cel puțin toate culorile curcubeului. Elena se lăsă călăuzită. D. Walstein conduse pe promenada publică. Alegerea asta îi mulțumea pe amândoi. Elena gândea că nu e nici un rai în ceea ce poți face în văzul tuturor, iar d. Walstein, că nu-i de ajuns să ai la braț o femeie frumoasă, dar că trebuie să și fii văzut și invidiat.

În timpul plimbării Elena se lăsă în voia influenței dulci și melancolice a apusului de soare, și uitând de cavalerul ei și de lumea care se ocupa mult de dânsa, își depănă în minte tristele peripeții ale vieții sale și vedea cu speranță, că în felul cum i se înfășa viitorul, zilele nenorocite care trecuseră, vor fi de sigur jumătate, din viața ei.

Deodată băgă de seamă că Walstein o dusesse pe una din potecile lăturașe ale promenadelor, una din cele mai singuratiche și mai întunecoase; nu doară că bondocul nostru s'ar fi gândit să facă vre-o obrăznicie, dar nu i-ar fi părut rău să-l creadă lumea capabil de așa ceva.

Elena se grăbi să se întoarcă pe aceea principală; n'avea să-i spuie nici un secret tovarășului ei, nici s'audă nimic dela dânsul, și apoi era destul de deșteaptă ca să priceapă că dacă te izolezi așa de lume,

nu înseamnă că te ascunzi, ci numai vrei să dai a înțelege că nu vrei să te vada cineva. Totuși, nu putu împedica aerele misterioase ale lui Walstein; se întoarse acasă foarte necăjită. Afacerile nu se mai isprăveau. Walstein îi mai dădu înainte o sumă din datoria poliței.

La întrebările ce i se făcură în privința femeii cu care se plimbase, el răspunde cu un aer discret, cel mai obrăznic aer pe care-l poate avea cineva: în opt zile toți erau încredințați că Elena crea întreținută lui Walstein, care nu se apăra de învinuirea asta decât tocmai atât, cât trebuia, ca să dea calomniei prilejul să treacă, pe cât posibil, ca adevăr.

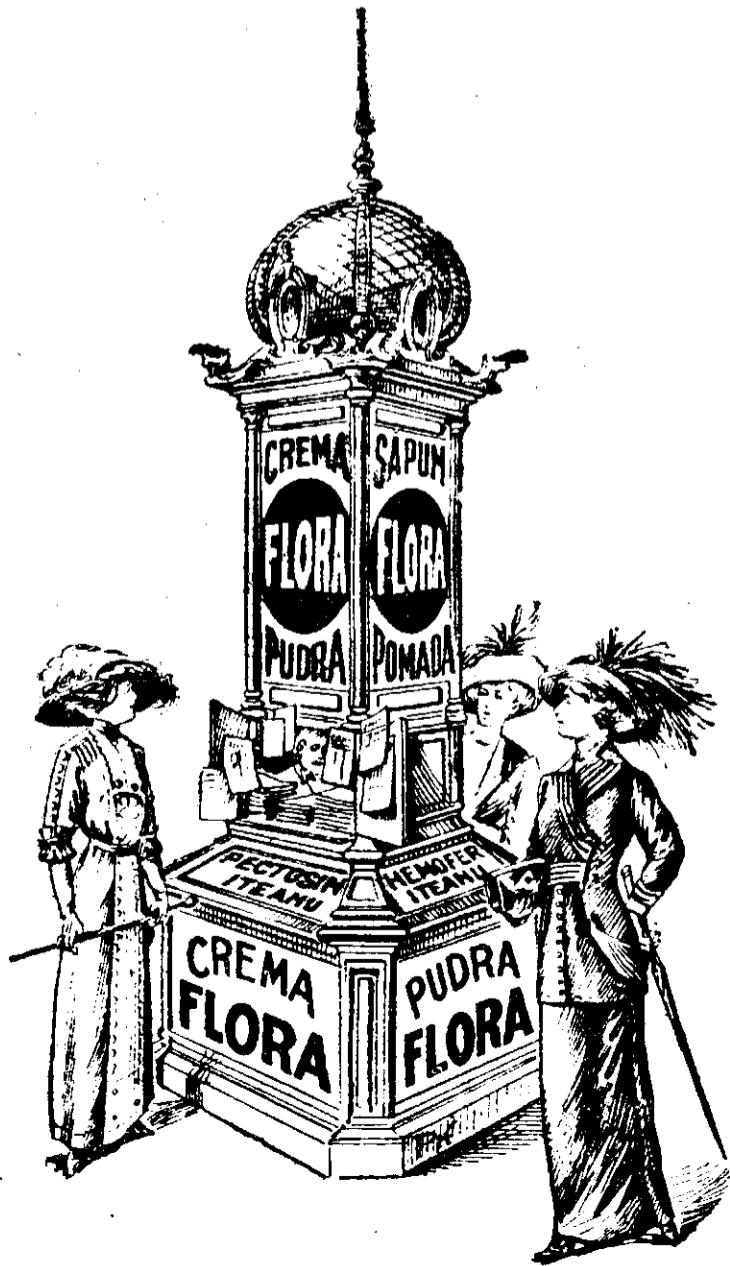
A se citi urmarea în „Universul Literar” ce va apare Duminica viitoare.

Casă de Sănătate

SPECIALA PENTRU BOALE DE FEMEII — SUB DIRECȚIA —

Doctorului I. KIRIAC

(Curaj primar, sediu seriu de gynecologie și spital clor Efioriei) SECȚIE SEPARATĂ PENTRU BĂRBAȚI (hemoroid, hernii, tumori, calculi vesicale, stricturi uretrale, etc.) Strada Sf. Iuliana 8, în dosul Teatrului Național — TELEFON 2796 —

D-1 Octavian Goga

de I. FOTI

II

S'a pus, de multe ori, în discuție chestiunea talentului literar. Ce e talentul? Puterea sa și dispoziția de recepțiune a anumitor impresii în scopul de a provoca o emoțiune — stare sufletească, perspectiva unui tablou — talentul se manifestă la început printr'o curiozitate perpetuă de a ști totul printr'o examinare zilnică și scrupuloasă a detaliilor, printr'o comparațiune veșnică a lucrurilor asemănătoare, clarificându-le, deslegându-le, combinându-le. Talentul înăscut este supus capriciilor voinței. Tot ce-l înconjoară, îl influențează, îl mișcă, îl transportă, îl face capabil de ură și de iubire, îl bucură, îl întristează.

Se naște într'un sat de munte, unde frumusețea sălbatică a codrilor se amestecă cu priveliștea dulce a lanurilor și a livezilor. Ascultă pătimăș doinele păstorilor, i se întipărește adânc în minte mania valurilor agitate de cânt, șoaptele, zburciumul Oltului, care curge în apropierea casei sale; freacă în codrul lui îi amintește, îi răscolește lumea basmelor: povestirea bătrânului precum îl înfioră de mizeria prezentului; de gloria trecutului se induioșează. — iar copilul ar vrea în hohote să plângă acest neam sfârșit de jale și, care e neamul lui, și în ochii tuturor vede „clipa răzburărilor crunte“, „moșnegii toți fără-mă lacrimi“, „aprinși feciorii strâng prăseana cutitului din cingătoare“.

Din copilărie el începe să sufere, să simtă durerea tuturor, să doarească, cu foc, liberarea din robie a celor învinși de soarta vitregă. Și în visurile lui, în clipele lui de liniște, de suferință, coșmarul vieții lui este ușurarea chinurilor ce îndură națiunea. Când vezi acest spectacol trist al poporului tău sfâșiat de dușmănia și de ura stăpânitorilor, când vezi că această priveliște dureroasă durează de veacuri, exclamă cu poetul:

*Avem un vis neimplinit,
Copil al suferinței
De jalca lui ne-au răposat
Și moșii și părinții.
Din vremi bătrâne, de demult,
Gemând de grele palimi
Desertăciunea unui vis
Noi o stropim cu lacrimi.*

Peste tot, în tinerețe, ca și mai târziu, el o să regrete cecece a părăsit; casa lui, satul lui, familia, țara lui. Cultura l'a îndepărtat de la al săi. El e un instrăinat.

Și va plânge acest lucru în versuri duioase și-și va aminti de toată poezia primilor săi ani, în cursul întregii vieți. Așa își închipuie, într'o vârstă mai înaintată, oamenii de întâia lor dragoste: femeia adorată și pe veci pierdută o învalue într'o aureolă de idealizare, la care ia parte tot sufletul și inima rănită în întregime ei: o zărește departe într'un cadru încântător al naturii și al lucrurilor.

Și acest regret e un leit-motiv, care revine mereu sub pana d-lui Goga 1). Ni-l imaginăm departe de la al săi, într'un oraș mare, Budapesta de pildă. Acolo își petrece viața săracăcioasă de student, în continuă reverii și în citiri — zgo-

1) Să se citească în această privință „cântecile“ din primul și al doilea volum, naiva și fermecătoarea „Scrisoare“, admirabila poezie „Carmen“, cu toată inspirația ei forțată pe alocurea: pe urmă clasicile bucați „Dimineța“, „Pe inserate“, „Sara“, „A sfârșit“ și „Fior“, pastele de neîntrecută poezie, adevărate tablouri după natură al căror orizont îl întunecă din când în când, întristarea profundă și melancolia încuibilă a poetului.

motul luptei pentru existență, al ambițiilor înfrigurate vuește în surdină. — Își simte viața lui proprie legată strâns de viața neamului, fericirea lui de fericirea celor mulți, și-și simte dezastrul sufletesc apropiindu-se, că nu poate să remedieze răul general. Citește zilnic prin ziare nedreptăți strigătoare făptuite împotriva Românilor, îl otrăvesc articolele de ură ale sovinizmului advers, primește de-acasă scrisori prin care i se vestește o nenorocire adusă în sat de stăpânire; prietenii lui îi împărtășesc durere neamului, persecuțiile groaznice, omoritoare, cotidiane ale celor de-acasă numai și numai din plăcerea sălbatică și din convingerea că Românii trebuie să se lepede de limba lor, de strămoșii lor, de morții lor.

Și'n pieptul poetului începe să clocească ura, răzbunarea, resemnarea. Își amintește atunci de gloria străbună; această evocare a trecutului, această reînviere în imagini vii a lucrurilor moarte, această nevoce de idealizare a tuturor elementelor ce vin să formeze întregul concepțiunii noastre, e specific artei. Mirajul artiștilor e mai mult trecutul decât viitorul, din ruinele și crâmpiele trecutului, recheamă la viață fantomele celor morți cari vin să ne îmbărbăteze, să ne arate cum au înțeles ei viața, cum au luptat ca să învingă, cum au trăit ei, cum au iubit, ce au visat, ce au vroit și cum s'au vroit, până în ultima clipă, să-și facă datoria, o datorie a demnității omenestii și a demnității individuale, care trebuia să rămâie teafără și nestirbită.

Și poetul, cântărețul naturii, mai mult decât trecutul lui își iubește Oltul lui, codrul lui, lanurile țării sale, și-și amintește cu drag de tot ce-a lăsat acolo departe prin munții și văile Sibiului, de mama lui, de iubita lui, de fata popii Erimie, de toți și de toate. Îi vede blânzi, martiri ai suferinții altora, melancolici și învinși ca sufletul d-lui Goga.

Cine a fost rănit odată într'o luptă mare, cine a zăcut la pământ, sleit de sângele scurs și de puterile pierdute, fără conștiința ceasuri după ceasuri, chiar dacă se va fi vindecat cu vremea, încă va răsuna în urechile lui bubuitul tunului, poențelul pustifor, zăngănitul săbiilor, nechezul călător și muzica militară care cântă imnul victoriei, acela nu va uita niciodată locul unde a lăsat o parte din viața sa, țărâna neagră care i-a supt sângele roșu, nu va uita gloria de atunci pe nimiciv de azi, nu va da o clipă din viața de atunci pe toate discursurile solemne, pe toate onorurile triumfale de mai târziu; căci a avut un moment iluzia fericirii supreme, aceea de a-ți face datoria, acolo în marea primejdie, când brațul tău apasă pe milioanele nevinovate, demnitățile ta și a țării tale. Dar s'a dus clipa aceea și ostașul viteaz știe că nu mai poate să revie niciodată, că de-acum el merge spre declin, acum nu mai poate fi ce-a fost, și această demiluzie, această nemângâere îi roade inima, îi neliniștește sufletul, rămânând rănitul de atunci, bolnavul pe veci.

Și poetul plânge:

*Și uite 'n clipa asta
Eu nu știu ce mă 'ndeamnă,
Să simt înveg amarul
Acestei nopți de toamnă.*

Și poetul se uită zdrobit:

*Cu valul vremilor ce curg
Alătea cântece s'au dus
Și valul vremilor ce curg
Alătea cântece-au răpus.*

Și-această durere a lui este durerea neamului întreg:

*Ca unda ta strivită gemem
Și noi țovarășii tăi buni,
Dar de ne-om prăpădi cu toții
Tu, Oltule, să ne răzbuni!*

Intristarea acopere totul cu vălul cernit, chiulul poetului se revarsă, sunt incubate în el suferințele neamului, natura plânge, codrul, Oltul, se mânie și el de-atâta nedreptate, de-atâta durere totul e în doliu:

*La noi nevestele plângând
Sporesc pe fus fuiorul*

*Și fluturii sunt mai sfioși
Când zboară 'n zări albastre,
Căci roua de pe trandafiri
Sunt lacrimile noastre.*

*La noi sunt codri verzi de brazi
Și câmpuri de mălăsa,
La noi atâția fluturi sunt
Și-atâta jale 'n casă...*

Resemnarea poetului e trecătoare, revolta din el e stăpânită, dar izbucnește în zmalț de fulgere. Cel mai teribil revoluționar și răzbușător e nedreptățitul conștient.

De-odată fizionomia naturii se schimbă, poetul e mâniat și răzvrătit și mișcând bagheta magică a inspirației și a indignării sale, evocă imaginea trecutului, adresându-se unuia din martorii lui eterni, Oltul:

*Cum tresăreau incremenite
In jocurile lor buesle
Ostiri cu coisuri de aramă
Și roibi cu aur pe căpeștre
Când la strigarea ta de tală,
Grăbiau din codru la poene,
Strângând sâcuri la subsioară
Feciorii mândrei Conșânzene.*

Codrul se cutremură, eucerit de o revoltă subită:

*Departe s'a aprins un fulger
Lovind în coasta ta năpraznic,
Și'n tot hotarul tău mania
Și-a început pământul praznic.
E-al răzvrătirii noastre tunc,
Și 'n neagra ta cutremurare
Alătea vecuri umilite
Ist gem strivita răzbunare.*

Și poetul indignat descriind martiriul coșăului îl întreabă dacă va mai cosi numai iarbă coasa-i chinuită?

Răzvrătind natura, revoltă pe oameni și cântul lui insinuiază clăcașilor celor fără de sărbătoare, ziua libertății de mâine, le arată zările roșii țivite cu sânge; le spune plugarilor că ei sunt răzbușătorii atâtor umilinte, iar cântul ca un demon invizibil se strecoară în toate inimile, cucerește toate mințile, crează idealul național al neamului, îl pregătește pentru marea zi a răscumpărării păcatelor și a suferințelor.....

În această atmosferă de lacrimi, de tunete și de fulgere, de duioșie, în mijlocul naturii frumoase și curate se dezvoltă poezia d-lui Goga. Dacă, însă, în câteva din puternicile sale poezii revolta e sinceră și spontană, în cele mai multe — și mai ales în volumul „Ne chiamă pământul“, tendința e prea pronunțată, și poetul ca să-și ajungă scopul uzează de mijloace retorice. De aci o mare scădere a operei sale. Prerdeasa repetiție a acelor cuvinte-teaur, albă dimineată, glic, plete cărunte, tunet, prinos, otavă, bolnavă, cântare curată, întrebuintarea întregului vocabular bisericesc, etc., siluirea expresiilor ca „cetate de ghiță“, se sfarmă negura“ în loc de „se risipește“; „se împletește albă dimineată“, etc. dau o notă de monotonie și de artificialitate poeziilor sale.

Dar ne umeste prin vigoarea inspirației, prin înfrânarea acelei voințe uriașe gata să izbucnească, parcă va fi fost când-va implantată în el de un întreg popor, care vorbeste prin el, ori geniul răzbușător

al poetului. Și o străfulgerare de trăznet, din când în când, un bubuit depărtat de tunet ne amintește revolta, ne aduce aminte de furtuna ce stă ascunsă în imensa mare liniștită.

Dacă talentul d-lui Goga nu s'a dezvoltat în mijlocul unei societăți cu tradiții literare de veacuri, dacă modelele eterne de frumusețe ale unor strămoși iluștri nu i-au servit de pildă și nu i-au cizelat sălbăticia sufletului și primitivitatea stilului, dacă apropierea zilnică de marile idei filozofice și morale nu i-au dat posibilitatea de a-și forma o concepțiune generală a lui asupra lumii — cine Weltanschauung de care vorbesc esteticianii germani — de toate acestea sunt vinovate vremurile vitrege, luptele pe viață și pe moarte a unui neam dușman și puternic cu neamul său umilit, e vinovată și societatea noastră care lasă pe artist izolat din cauza neserioasei sale pregătiri și din cauza superficialității culturii de la noi.

Dacă stilul d-lui Goga nu e destul de meșteșugit și artistic, în schimb e natural, sincer și viguros.

Nouă, oamenilor de astăzi, ne-ar plăcea rafinările exagerate atletismul bolnăvicos al unui Petroniu mai mult decât vigozitatea și puterea amenințătoare a unui Ișan de munte. Dar întrebați pe un general, pe cine ar dori să-i aibă cole, pe câmpul de luptă, să-i aibă veșnic treaz și veșnic capabil de a înfrunta primejdii, de-abia vindecat de o rană și iarăși rechemat să pornească la atac. Desigur, că în asemenea circumstanțe, nici n'ar fi vorba de Petroniu.

Un neam mic cum suntem noi, înconjurat numai de dușmani, cu o parte din trupul nostru național chinuit și apăsător de atâți sfâșiați, doborâți la pământ, ca din nou printr'o minune, câștigând forte, ca Anteu în contact cu pământul, să ne ridicăm, să ne apărăm demnitatea, să vedem și noi ca oameni liberi soarele ce răsare pentru toți, avem mai presus de toate, avem nevoce de poet ca d. Goga. Măzgăliștii dulcегăriilor sentimentale, autorii elucubratiilor scenice și a înfloriturilor romantice sunt atâtea burnene trecătoare, pe cari sapa vremii le va deztrăni de pe ogorul literaturii noastre. Pot să doarmă în pace pe laurii ce și-au pus singur de căpătâiu: — laurii vor vesteji înainte de a se deztepta din vârtejul ameteitor al propriei lor reclame și al propriilor lor iluzii.

PĂIANJENUL

*Îl vezi păianjenul cum țese
Din fire albe și subțiri
Într'o rețea de ochiuri dese
Căpeana lui de schingiuire...*

*E-o pânză-aproape nezărită
În limpezimea din Eter, —
Dar ustel cum e ea urzită
Și 'ntinde cângile-i de fier.*

*În tot minutul se anind
O viață 'n grotesca rețea,
Se zbate 'n zbăcni spre lumină
Și se înfășură în ea!*

*Ah! Moartea, pentru noi își țese
De-asemeni firele-i subțiri,
Și strânge 'n ochiuri tot mai dese
Căpeana ei de schingiuire.*

Ludovic Daus.

EPIGRAMĂ

Concluziile art. „Piesek
lui Odobescu“ din Flacăra

*Domnul Petre L. ori cine
Știe că e talentat:
Nimeni nu linge mai bine
Decât el unde-a scripat.*

N. T. no.

Artă și artiști

UN PICTOR DE „MARINE”: D. Florian.—EXPOZIȚIA GROPEANU.

Pictorul Florian

Dintre genurile picturale marina este, de bună seamă, atrăgător în toate privințele. Inșă pe lângă această parte de atracție ce ar ispiti pe mulți să realizeze lucrări în acest gen, pictura de marine opune și o stavilă aproape de netrecut celor mai mulți,—greutatea ce o întâmpină în găsirea efectelor variate, în monocromul orizont al mării.

De aceea foarte puțină atacă acest gen și cu atât sunt mai puțină cei ce se consacără picturii de marine.

Un interesant specimen de „diletant”, consacrat în pictură prin lucrările sale marine, a fost Eugen Voinescu, ale cărui lucrări erau întemeiate pe întrebuintarea a două sau trei efecte — o plajă cu orizont liniștit, o mare infuriată — și deci ne mai văzându-se aproape nimic — și niște stânci de care se sparge o hamilă de val, din vârful căruia se precipită în abiz o luntre de pescar.

Dar Voinescu și-a avut succesele lui, într-o epocă când, hotărît, nu se prea înțelegea, la noi, ce-i artă și ce nu-i.

E vorba de epoca aceea tristă, când condeie d'ale scriitorilor cu vază, după atunci, nomina odiosa! contestă valoarea unui Grigorescu, de pildă, și ridică în slavă diletantismele amintitului întrebuintător de efecte marine.

Acum, slavă Domnului, s'au mai statornicit valorile și operele lui Grigorescu i-au nemurit numele, în vreme ce ale celorlalți sunt îngăduite, iacă, prin saloanele celor ce s'au înțelesat odinioară.

Din fericire unii artiști tineri au îmbrățișat genul acesta și s'au manifestat cu tărie în el.

Printre aceia este pictorul D. Florian, poate acela ce a răușit mai mult ca toți să ne dea, în pânzele lui farmecul mării.

Lucrând mult după natură și, deci, apropiindu-și, din ce în ce mai mult înțelegerea deplină a poeziei mării și totdeodată formându-și o tehnică, deplin adaptată genului acesta — pictorul Florian a ajuns la o putere de realizare a marinelor ce-l consacră în acest gen.

Perspectiva lineară și cea aeriană sunt deopotrivă de limpezi sub puterea acestui temperament de artist plin de discernământul desenului.

Cât despre colorit — o varietate infinită de efecte îi deschid înainte operele acestui îndrăgostit al mării.

Pe lângă farmecul exercitat de lucrările sale de acest fel, în care nu este banal niciodată pictorul expune, în actuala expoziție din rotonda Ateneului și o serie interesantă de lucrări, din noile tinuturi românești.

E vorba de pânzele cu priveliști din Balce și Cavarna, de pe unde pictorul Florian a adus adevărate

Pictorul N. Gropeanu

misiumi, lucrări deopotrivă de interesante ca pitoresc și ca valoare picturală.

Iar succesul mare, meritat de artist, este ceea cinstită încoronare a activității sărguincioase cu care acest pictor și-a consacrat, de cincisprezece ani, toată munca și dragostea de natură în realizarea unor asemenea lucrări.

O altă expoziție atrăgătoare este aceea deschisă în sala Exarcu dela Ateneu de către pictorul Nicolae Gropeanu, cunoscut și apreciat de publicul amator ca și de cunoscătorii.

În ingratul gen al pastelului pictorul răușește să ne dea cele mai frumoase și calde efecte, ce caracterizează pe un luminist de forță.

În lucrările lui Gropeanu peisajul prinde o nouă viață, prin simplitatea cu care se desfac de pe această paletă tonurile pe un desen bine studiat și dintr'odată evocator.

Pe lângă aceste lucrări ce-l caracterizează pictorul își urmează calea în domeniul compoziției propriu zise, gen în care ne prezintă și de data aceasta câteva minunate lucrări.

„Beethoven”, „Mozart” și „Haendel” sunt trei lucrări evocatoare și pline de o poezie a luminei și a muzicii, deopotrivă, prinse de artist cu o subtilitate ce-l caracterizează în asemenea lucrări.

În afară de aceste lucrări pictorul prezintă și câteva interioruri fin studiate și stăpânite de aceeași armonie de lumină, cum și câteva portrete caracteristice prin îndrăzneala cu care pictorul jonglează cu tonurile și monocromii de o infinită varietate de nuanțe.

Iată de ce expoziția aceasta a pictorului Gropeanu poate întemeia speranța ce o punem în activitatea viitoare a artistului care a dat atâtea minunate lucrări, brodate pe subiectele basmelor și legendelor noastre.

Ion Grnia.

A apărut
EDIȚIA II
SCHIȚE-FILME
de V. Mestugean
PREȚUL 1,60

La toate librăriile și la administrația ziarului „Universul”.

Epigrame

Unui doctor
*Multă vorbind de capitalul
Ce l'ai stors din munca celor
Prinși de boale și durere,
M'au convins cum că la tine
Na scăpat nimeni de boală,
A scăpat însă de-avere.*

Unuia care a rezumat o conferință

*Rezumatul tău, prin care
Ti-ai dovedit inteligența,
A eșit cu mult mai mare
De cât însăși conferința.*

Unui la venit generos

*Așa de tare se 'ngânfa
Când împărțea la toți bacșișul
— Simpla-i virtute —
În cât și casele, ar fi vrut,
Să-și ia din cap acoperișul
Și să-l salute.*

Hri Sant.

Cătărău și Dragoslav

Era prin Octombrie, anul trecut la Terasă, după ce eșise lumea dela teatru.

În urma unui incident literar în care era amestecat mi se pare și poetul Gregorian, a apărut în ușa săleii din dreapta scriitorul „cu top-tanul” Ion Dragoslav, însoțit de Cătărău.

Dragoslav cu bordul pălăriei lui de fetru tras puțin pe ochi, cu mâinile prinse la spate și cu un picior desfăcut înainte, privea cutezător peste toată sala cam tot așa cum Napoleon de pe vârful Alpilor privea Italia zicându-și în sine: „a mea o să fie toată”.

Lui Cătărău îi juca ochii în orbite ca la păpușile cu ochii mobili.

Dragoslav pe lângă Cătărău avea aspectul unui biet drumeț care de mult plecat de acasă, a isprăvit merindele pe drum și mult mai are să-l străbată. Cătărău însă părea că atuncia s'ar fi sculat dela un banchet copios.

În aceste două ființe, după felul cum s'au oprit în ușe, se reprezentău două puncte culminante în toată forma lor. Ne găseam în fața unui balaur psihologic care rula alternativ dela grije la nepăsare și viceversa.

Noii veniți jucau două roluri admirabil interpretate.

O navelistă Madame Lia Hârsu, dela o masă, pe care nu știu cine a botezat-o „Kindergarten”, a întreat pe un vecin: mult s'or fi căutat până s'au găsit?

Pianola, renumita pianolă, hodo-rogea aria:

*E scabios son le Sonne-studiar
Donne donne eterni dei!*
..... etc. etc...

Parcă eram la operă.

Câteva spirite împăciuitoare intervenind, au aplanat acel conflict... literar și nu știu prin ce schimb de scaune și invitații — m'am pomenit cu Cătărău în față, la aceeași masă, Stratulat în dreapta, Dragoslav în stânga și altă lume cunoscută prin prejura.

După ce Cătărău istorisise multe de prin călătoriile lui, parte pe uscat, parte ca marinar pe un vapor englez, venise vorba despre drepturi și merite.

Spunea că admiră Italia, țara clasică în care s'au dezvoltat și se dezvoltă luptele sociale.

Contesta fama lui Lombroso cum că nu el este întemeietorul școalei pozitiviste, ci Dostolewsky care prin scrierile sale „Amintiri din casa mor-

ților, Crimă și pedeapsă etc... a întemeiat noua școală și a dat prilej și date precise marilor penalisti care s'au ilustra tinând în umbră pe adevăratul creator.

Cea mai sfântă logică, ne spunea Cătărău, e aceea pe care o susții pentru ca să-ți aperi un drept.

În dreptul unei persoane se rezumă însăși viața și onoarea. Cum poți trăi dacă ești lipsit de drepturi?

Cătărău se enervase, lovia cu pumnul în masă și respira cu întreruperi ca și când era bolnav de sufocații.

Revenind iar la călătoriile lui, veni vorba despre Dardanele și minele submarine.

Cunoștea perfect de bine fabricația torpilelor fixe și a celor mobile. Se făcuse târziu.

Când era să ne despărțim, vecinul gigant de la masă, al cărui nume nu-l prinsesem bine, m'a întreat încet și merg, spre casă.

— La dreapta pe calca Victoriei.
— Și eu stau într'acolo.

Pe drum m'a întreat despre fabricația galafitei date pe care n'am știut să i le dau, în schimb însă am observat că cunoștea perfect proprietățile fulmicotonului umed care se întrehuțeză la torpile.

Când am ajuns acasă, ne-am oprit un moment în fața ministerului de industrie și comerț.

— Vezi, zicea noul cunoscut — c'eușul o litră de fulmicoton umed și închis, să arunce în aer edificiul acesta.

Și ne-am despărțit.
Felul cum l'am auzit discutând câte puțin despre toate, mi-a făcut impresia a unui student sărguitor care s'a azvârlit cu multă poftă în vre-o bibliotecă vastă.

L'am mai văzut de vre-o câteva ori și ne salutăm în treacăt — aduzo-toscane.

— Ciao!
— Ciao!
Numele lui nu-mi rămăsese, nici nu știam cu ce să ocupă.

După atentatul din Dobrițin l'am cunoscut din fotografiile publicate și tot așa i-am aflat și numele.

Cătărău! acela pe care îl adusesese Dragoslav la Terasă acela care vorbea cu atâta pasiune despre drepturi și merite!

Parcă-i văd și acum în ușa săleii, din dreapta cu atitudinea a doi marchizi din evul mediu, parcă și acum aud o voce pițigăiată întrebând:

— Mult s'au căutat până s'au găsit?

C. Tonegato.

Excursie în Egipt

Cercul cultural „Razna” a organizat o frumoasă excursie Constantinopol - Pireu-Atena-Alexandria-Cairo.

E cea mai frumoasă plimbare ce se poate imagina.

Costul excursiei, socotind toate cheltuielile de transport, masă, oteluri, bacșișuri, etc., este de 550 lei cl. I și 420 lei cl. II.

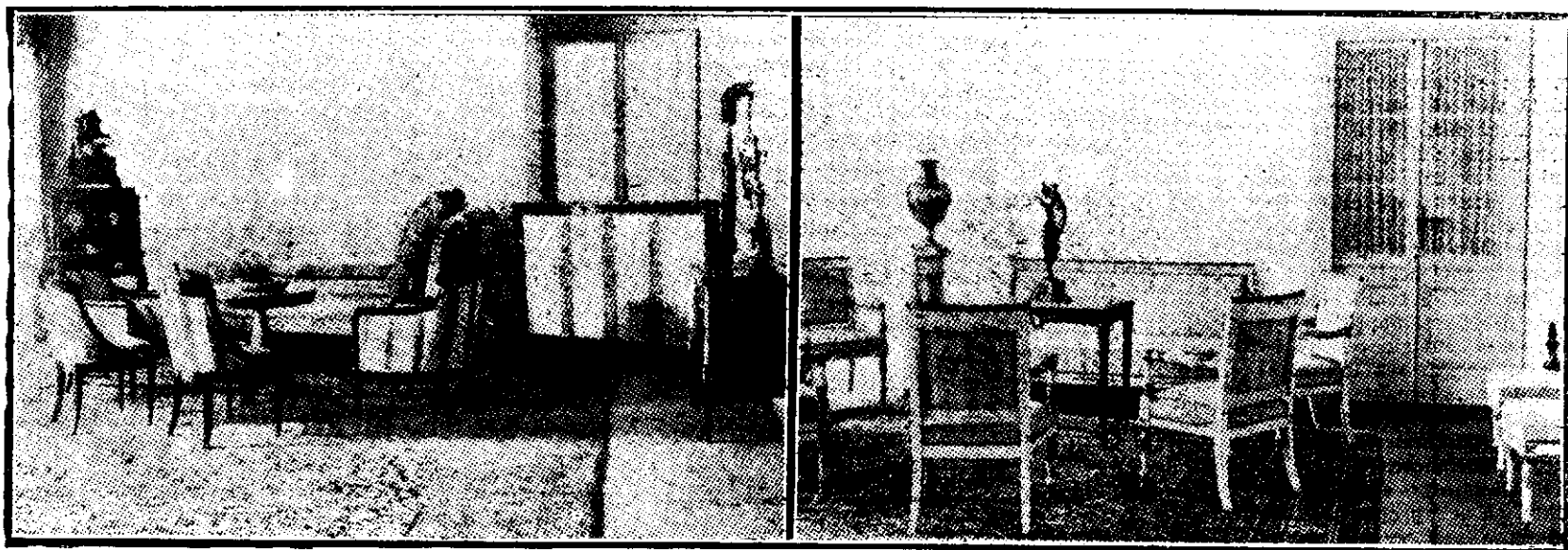
Cercul „Razna” e format din persoane foarte bine cunoscute în Capitală, în mare parte avocați ai baroului de Ilfov, succesul excursiei e asigurată.

Indemnăm pe cititori să se folosească de prilejul acesta spre a vizita niște localități cu adevărat demne de văzut.

Excursionistii vor străbate și pustiuul Sakkarei, fiind conduși de beduinii, precum și păduri seculare de palmieri.

Inscrierile se primesc la d. I. Bardescu, casierul cercului, la Banca de Scompt, bulevardul Academiei 2, București.

Instalarea noilor Soverani in conacul (palatul) din Durazzo

SALOANELE REGINEI

MAICA MELANIA

de N. N. BELDICEANU

Iată ce ne-a povestit bunica, într-o seară, târziu, — într-o seară de acelea care, parcă, anume sunt făcute s'asculte o întâmplare de demult:

La vr'un an după moartea mamei, pe mine, tata, m'a dat la mănăstirea Filioara, cu gând, că, dacă m'oi face mai mare, m'oi călugări; că, bietul tata, era om sărac, n'avea nici o putere, și se temea, că fără nici o leacă de zestre, n'o să mă poată mărita. Mă dăduse la maica Melania, care era din sat dela noi: fata dascălului Vasile Rambu. Măcar că eram numai un boț cu ochi, m'am deprins repede cu viața de la mănăstire. M'ăduceam la toate slujbele; nici de la priveghieri nu lipseam. Mă învățase maica să cânt câteva cântări bisericesti, și în biserică băzâiam și eu lângă ea, cu ochii spre bolta afumată pe care îl zăream prin fum, pe Dumnezeu, c'o barbă albă ca omătul, revărsată până la brați, făcând, cu dreapta, semnul binecuvântării în văzduh.

Maica Melania era bună ca o buțică de pâine caldă. Seara mă lua lângă ea, pe pat, și mă învăța, cu răbdare, să slavonesc rugăciunile și viețile sfinților în niște bucoavne mari, legate cu piele castanie-închisă, cum e cafeaua prăjită, — cari, când le răsfoiam miroseau a biserică. Parcă văd ș'acum înaintea ochilor pe maica Melania. Așa femeie voinică și înaltă, în bătrână, și n'am mai văzut ș'oi muri și n'oi mai vedea; mă rog era cât un plieș! Da' la față era mai mult slabă decât grasă, și așa era de albă, că, parcă, n'avea un picuș de sânge în obraji. Și-avea doi ochi albaștri și tăiați în chip de migdale, cu niște gene și niște sprincene negre ca pana corbului; mălică, să moară o lume întreagă după ei. D'apoi părul... Mamă-mamă, ce păr blond avea... Aur, nu păr, dragii bunicăi; și sara, când se pieptăna, mai-mai, îi bătea călcăile... Așa frumusețe de femeie era maica Melania...

Acu, să vedeți ce se — întâmplă... Într-o noapte, — ploa așa ca acum, de gândea că vine potopul, — numai deodată aud bubuind cineva în poarta mănăstirii. Maica lasă horbota din mână, că lucra, — ș'ascultă. Da' eu, de frică, nici nu suflam: înlemniseam în fundul divanului. După un răstimp, iar aud trei bătăi.

„Oare cine o fi la vremea asta?” zice maica încet. Și de odată răsună alte trei bubuituri; da' așa de groaznice, că parcă izbise cineva c'un to-

por nu cu pumnul, — și, prin vuetul ploii, mi s'a părut c'aud un glas mânios. Atunci maica a deschis ușa ș'am zărit jos, în întunericul din ogradă, rătăcind o lumină alergând speriată de colo-colo, căutând, parcă, un loc, să se ascundă.

După asta, am auzit un zureit de chel, glasuri, pași alergând, chiftind prin apă. Și, pe urmă, lumina a perit, ș'am auzit huruitul drugului de la poartă; apoi porțile, tipând în tănăni și detunând de pereții bolții de sub clopotniță. Am văzut câteva maici trecând, în fugă, prin lumina ușei, șoptind ceva, cu spaimă, și am înțeles o vorbă spusă mai tare: „Ilieș!”

Jos, în ogradă, s'auzeau, acu, pași de cai, glasuri. Și, deodată, maica Melania s'a repezit, m'a luat în brațe, ș'a prins a alerga prin ploaie, prin întunericul cerdacului. Am simțit că deschide o ușă și că pășeste pe lăicere; apoi o alta, — și m'am trezit în lumină, într-o chilie mare, plină de maici. Și, prin imbulzeala aceea, am zărit pe maica stăriță într'un jilț, speriată, cu niște mătăni de chilimbar într-o mână, vorbind ceva. Și deacolo, văd că maicele prind a se îngrămădi spre ușă, ș'a eși într-o zăpăcială nemaipomenită. — și, cu ele, a eși și maica Melania cu mine — în brațe, — și iar am trecut prin întunericul cerdacurilor, prin bătaia ploii; și, deodată, m'am pomenit în odaia cea mare a arhondarnicului.

Maicele se țeseau în toate părțile, — eșeau, intrau grăbite, cu fețele speriate; și eu stam lipită de pieptul maicei Melania și mă uitam la ele, cu inima cât un purice. Câteva au așternut, cât ai clipi, un lăicer în mijlocul odăii, — un lăicer portocaliu, cu niște flori roșii ca sângele; două au intrat, într'un suflet, c'o masă mare, rotundă, cu trei picioare scunde, ș'au așezat-o pe scoartă, la mijloc; o alta a acoperit-o c'o pânză albă ca helgia, de parcă ninesese Dumnezeu masa.

Și, deodată, numai ce văd, că răsar în prag un Român cumplit, cât ușa de înalt: cu pletele și cu mustețele negre ca păcura, cu niște ochi, cari, parcă, scăpăraș, c'o cușmă albă, dintr'un miel, dată pe ceafă, cu chimirul plin de pistoale și c'o săneată lungă, în spate.

Și-o maică-atunci a șoptit: „Ilieș!” Și, când a pășit Ilieș în odaie, parcă a umplut toată casa. După dânsu' s'au arăta și tovarășii, — unsprezece la număr, — toți cu puști și cu chimirurile pline de pistoale. Ș'au așezat sănețele într'un ungher. I-am

auzit spunând ceva; dar de frică n'am înțeles ce. Și, nu mult după asta, o maică s'a arătat c'o mămăligă cât roata carului, altele au intrat cu străchinii cu lapte dulce, cu brânză, cu ouă, și, la urmă, s'a ivit ș'un argat cu două cofe cu vin de Cotnari. Atunci hoții s'au întors cu fața spre icoane și s'au închinat; ș'apoi s'au așezat jos, împrejurul mesei, pe care aburia, până'n grindă, mămăliga. Și eu, măcar că muream de frică, mereu mă holdeam la Ilieș. Parcă-l văd. Era îmbrăcat cu'n cojocel înflorit, și, pe piept, i se încrușeau două zale de argint, de la buzunarele de sus la cele de jos. Și, într'un rând, a scos dintr'un buzunar un ceasornic de aur și s'a uitat ș'a zis ceva; mai târziu a scos altul, tot de aur, din celălalt buzunar, — și atunci o maică tânără, care era nepoata lui Ilieș, i-a spus: „Dă-mi mie un ceas, bădiță Ilieș, că ai două...” Și el de colo, a zis: „Nu, nu se poate; c'amândouă is „luate cu sânge...”

Acu, dacă s'au pus la cale, s'au culcat cu toții, aclo, în odaia arhondaricului, și când a răsărit luceafărul de ziua au încalcat și s'au dus. Da' frica noastră n'a fost proastă: toată noaptea n'am închis ochii...

Într-o noapte, cum stam cu ochii deschii prin întuneric, ca un huhurez, deodată mi se pare că bate cineva, încetitor, în geam. Ascult mai cu luare-aminte, cu inima sărită: aud bine trei bătăi tainice. Și, îndată după asta, o simt pe maica Melania, că se dă jos, ușurel, din pat; o văd că se apropie, binisor, de fereastră și dă un colț de perdea la o parte și se uită. Da' mie așa de tare îmi bătea inima, că mi se părea că zvăcnește mai sus; aici, lângă gât.

Am văzut-o pe maica Melania îmbrăcându-se cu rasa. Am auzit scârțâind ușa, și, după asta: șoapte în cerdacul de cătră pădure. Vedeam, printr'un colț de geam, c'afară e lună ca ziua. Și, într'un târziu, de-acolea, am auzit cântând cocoșii de ziua, — și, nu mult după asta, a scârțâit iar ușa, ș'am zărit-o, printre gene, pe maică strecurându-se în chilie, dezbrăcându-se și vârându-se în așternut. Mă întrebam, în mintea mea de copil, cu cine vorbise în puterea nopții, — și nu puteam, în ruptul capului, adormi.

Apoi, într'un târziu, gândurile au început a mai se încălci și am adormit.

Dimineața, când m'am trezit, am dat cu ochii de maica Melania; sta, ca de obicei, pe scaunul de lângă fereastră și-impletea la horbotă. M'am uitat lung la ea, și nu știeam ce să cred: am visat ori, cu adevărat, a bătut cineva, în puterea nopții, la

geam, și ea a eșit, tiptil, în cerdac și s'a întors în ziua. Imi venea să întreb, imi veneau pe limbă vorbele, și, nu îndrăzneam.

A doua noapte, n'am putut adormi până târziu tare. Auzeam afară un greer țărâind undeva, răgușit; și eu ascultam cu luare aminte; m'așteptam, din clipă în clipă, ș'aud bătând în geam, ca în seara trecută; dar n'am auzit nimic în noaptea aceea, și, de la o vreme, m'a furat somnul.

A trecut așa, ca o săptămână. — poate mai bine, — și n'am simțit nimic. Și, într-o noapte când s'adormi, iar aud trei bătăi încete în fereastră, și o văd pe maică îmbrăcându-se și strecurându-se ca o umbră în cerdac.

Acu, ploaia afară de prăpădenie, și când vijelia izbea mai tare ploaia în geam, picăturile sunau ca niște halice. Câteodată, auzeam vântul la ușa, ca răsuflarea unei fiare, care vrea să intre în casă. Și nu mă puteam de frică; stam ghemuită supt ogheal și nici nu suflam. Și târziu, când a intrat maica în chilie, vântul rece care m'a izbit în față, mi s'a părut c'aduce un ropot de cal, din spre pădure.

Maica mi se părea acum, nu știu cum, mai frumoasă, — mai ales ochii și glasul avea o înmădiere mai mare, de dragoste, când imi vorbea, și suna mai subțire, mai tânăr. Câteodată, mi se părea că se gândește la ceva. Uneori, că-i cu ochii plânși. Când era lună, sta până târziu în cerdacul din spre pădure. În sfârșit, așa un drac, de-o șchioapă, cum eram, simțeam că maica Melania s'a schimbat. Ceva imi dădea mereu ghes să aflu cine bate în fereastră, și în fiecare noapte stam cu urechea la pândă, gata să mă uit pe geam. Parcă intrase, mă rog, un spiriduş în mine și nu mă lăsa să închid ochii, și mereu imi șoptea: „Oare cine o fi bătând în fereastră? Oare cu cine-o fi șoptind maica în cerdac?”

Auzeam fel de fel de zgomote: un fâlfâit de aripi, în pădure; uneori, ca un umblet tiptil de jivină, prin frunzele uscate. Câteodată, trosnind ușor o creangă.

Și a trecut așa vreme de două săptămâni, și n'am simțit nimic. Și, într-o noapte, târziu, după întâiul cântat al cocoșilor, aud un sunet de copite în pădure, și, îndată după asta, o simt pe maică strecurându-se afară; înaintea de-a bate cineva la geam. Atunci m'am ridicat într-o mână, am dat la o parte un colț de perdea, — numai cât imi trebuia, ca să privesc cu'n ochiu, — și m'am uitat. La început, am văzut numai pădurea, neagră ca tăciunele, și, în fundul pădurei, printre ramuri, luna: ca o secere de aur, animată de o creangă. După asta, am auzit fă-

SONET

*Stinger și nfrigorat mă 'ntorc acasă..
A iernii floare pe oraș se cerne...
In depărtare-un clopot de recerne
Prelung răbrează ruga-i languioasă...*

*Amurgul, răspândind tristeți, se lasă
Și n'jur de mine larg pustiu s'asterne...
Mai greu ca suferințele-mi eterne
Ultimea-ți peste inimă mi-apasă.*

*... Pe goale străzi pribeagul vânt bocește,
Și, printre ziduri, glasuri gem pierdute
Și pomii-ostează 'n tremur necurmat;*

*Iar d'agostea-mă în mine amar jelește
Plângând cu lacrimile-i nevăzute
Ce mi cad, fierbinți, pe sufletu 'noptat.*

G. Voiculescu

șăind, jos, sub stejarul de lângă cerdac; și, când am plecat ochii, am zărit ceva alb; și apoi, am deslușit în întuneric, un om îmbrăcat țărănește, călare pe un cal mărunț, care sta neclintit, ca de piatră. Și cum stam așa și priveam, cu'n ochii, deodată văd, că omul se prinde, cu amândouă mâinile, de creanga de deasupra capului, și se ridică, ca fulgerul în picioare, pe șea, și după aceasta, s'apucă cu mâna de parmaelicul cerdacului, — și eu atunci, de frică, am lăsat iute capul pe pernă și am închis ochii.

Și toată toamna și toată iarna, am simțit în puterea nopții, pași tinerii prin chilie, am auzit scârțâitul ușii, care, uneori, semăna cu'n scâncit slab de copil, șoapte în cerdacul din spre codru; și, câteodată, târziu, aproape de zorii zilei poate, — calul nechezând încetșor, tainic, chemându-și stăpănu, aducându-și, parcă aminte, că se apropie ziua și trebuiesc să plece.

Și iată că vine și primăvara. Cerdacurile văruite ale mănăstirii își pareau mai albe. Chiliele parcă și zâmbeau voioase. Dinspre pădure, venea miros de verdeață, și cucul începuse să-și strige numele prin țesături. Câteodată, codrul ciocotea până departe, de strigătul vacarului mănăstirii: „Hăi, haram... Na, boală, mănecate ar lupchii!”

Apoi, se făcea liniște, — o liniște care părea că vine de sus, din văzduh, și în ea s'auzea numai glasul cucului și sunetele tălăngilor dela cireada mănăstirească: unele, răsunau mai gros, mai tchis și mai răgușite parcă; altele, subțire, limpede, ca niște clopoței de argint. — și toate la un loc, întruchipau un crâmpieș de cântec.

Maica Melania mă trimetea, mereu, să mă joc cu nepoțică a unei mame; și toată ziua alergam, numai în colțuri, prin cerdacurile albe.

Într-o noapte, simțesc, că maica se apropie, în vârful degetelor, de patul meu și mă sărută, binișor, pe frunte. Eu mă fac că dorm și prind a răsufla mai țare și mă întreb: de ce m'o fi sărutat? Aud, după asta, ușa deschizându-se și închizându-se cu băgare de seamă. Și deschid ochii și ascult. Printr-o fereastră intra un sul de lumină, ca un colb de argint. Afară, undeva, în pădure, cânta o privighetoare, și, câteodată, o auzeam așa de limpede; ca și cum ar fi cântat în stejarul de lângă cerdac. Dar nu auzeam șoptind, ca'n alte rânduri. Mă uit eu, într'un târziu, pe fereastră, — nu văd calul la locul știut. Prind deacolo a cânta cucușii de ziua, aștept să se întorcă maica Melania în chilie, — nu se întoarce. Incepe a se zări de ziua, — nu vine. Zic: „Poate s'a întors și n'am băgat eu de seamă, poate m'a furat somnul!”

Mă ridic într'un cot și mă uit, — patul gol. Și s'a făcut ziua albă și maica nu s'a mai întors. Eu, atunci, am început a plânge și am dat fuga la o maică și i-am spus, că nu știu unde-i maica Melania; dar, de ce știam eu, am tăcut moacm. Într'un ceas a aflat toată mănăstirea, că maica Melania nu-i nicăeri; și s'a făcut o zarvă nemai pomenită. Veneau, care de 'ncotro, de mă cerceau: dacă nu cumva știu ceva; și eu plângeam de sărea cămașa de pe mine și răspundeam că nu știu nimic. M'a chemat, la urmă, maica starița, m'a descusut, m'a iscodit; dar, pace, n'a fost de chip să aflu ce știam. Ceva nelămurit, turbure, — ceva de care nu-mi puteam da samă, — nu mă lăsa să spun.

După întâmplarea asta, pe mine m'a luat o maică bătrână; maica Pamfilia, care nu știu ce avea: câteodată, așa din senin, mă lua în brațe și începea a mă săruta și-a plânge încetșor.

Mi-era dragă și maica Pamfilia; dar tot mai dragă mi-era maica Melania; și când mi-adeceam aminte de ea, începeam a plânge, și mă du-

ceam de m'ascundeam într'un ungher al cerdacului, ca să nu mă vadă nimeni.

Acu venea toamna și nu mai vorbea nimeni, de mult, de maica Melania. Și într'o zi, iată, că se zvoneste, în mănăstire, că l'a împușcat potera pe Ilieș și pe un tovară; de-al lui, în locana Cerbului. Unde te-ia-torcea, auzai: „L'a împușcat pe Ilieș!” Și maicele porneau, cărduri-cărduri, spre poană, să-i vadă. Și o luă și maica Pamfilia pe potecă, așa bătrână cum era, hai-hai... hai-hai... răzemată în cârjă, cu mine de mână. De sus cernea bură de ploae, și codrul mirosea a frunze putrede și a mucegai. Poana era numai la câteva brațe. Am cotit la dreapta, pe lângă un pâl de mesteacăni, și, cum uream pe cărarea îngustă, deodată mi s'arătă, de după o părușă de brazi, Poana Cerbului, neagră de călugărițe, ca de-un stol de ceoare. Deabia-deabia, am putut răzbate printre ele și poterași.

Auzeam șoapte împrejur. Vedeam maici clătănând speriate din cap, bătându-se cu mâna peste gură. Și când am ajuns, parcă mi-a stat în nima: în mijlocul poenii, sta întins pe spate, într'o halță de sânge, cu brațele în cruce, Ilieș, cât un brad; și, din tâmpla dreaptă, îi curgea o suviță de sânge... Iar, când m'am uitat la tovarășul lui, am dus amândouă mâinile la ochi și-am început a plânge ca o nebună, tremurând din tot trupul, ca de friguri; că știți cine era tovarășul? Era maica Melania, îmbrăcată bărbătește: cu mijlocul strâns într'un chimir plin de pistoale, cu cușmă albă, de miel, ca și Ilieș. Căzuse cu capul pe brațul drept al lui Ilieș, și parcă dormea. Și, la piept, cămașa îi era desfăcută și, în partea stângă, avea o rană roșie, ca o garoață crescută din inimă. Și repede, — ca într'un fulger, — pe când cineva mă luă în brațe, ca să mă coboare la mănăstire, — nu departe de Ilieș, am zărit, printre lacrimi, un cal mărunț, cu coamă creată, revărsată până aproape de pământ; sta cu capul plecat, — parcă plângea, — și cu'n picior, de dinainte, încovoerat, bătea în pământ... Parcă vrea să sape cu copita, acolo sub gorun, o groapă, ca să-și înmormânteze stăpânii.

A apărut
O TRAGEDIE CEREASCĂ
POVESTE ASTRONOMICĂ
DE
VICTOR ANESTIN

Un volum cu copertă în trei culori, preț 1 leu. Pentru provincie se va adăuga 30 bani. Cererile se vor adresa d-lui Traian Dumitrescu, cașierul ziarului „Universul”, str. Brezoianu 11.

Sărbătorirea unui erou

Revizuinđu-se actele Legiunii de onoare, se constată că cel mai vechi cavaler al Legiunii aflat în viață este trâmbișorul Roland. Acesta, la 23 Septembrie 1845, căzând împreună cu 400 de călăreți francezi, într-o cursă întinsă de Abd-el-Kader la Sidi Brahim, avu curajul, sub iataganele arabilor, să sune atacul pe când capul arab îi cerea să sune retragerea, ca să incurte trupele franceze.

După o captivitate de opt luni, izbuti să fugă. Și, după o grea rătăcire prin pustiiile algeriene, muritor de foame și amenințat de fiare, se întoarce, în fine, în tabăra franceză de la Lala-Manina.

Terminându-și serviciul militar, se retrase în satul său, unde, în vârstă de 93 de ani, după furtunile din trecut, duce o viață liniștită. Acolo de reprezentanții armatei. Iar, când m'am uitat la tovarășul lui, am dus amândouă mâinile la ochi și-am început a plânge ca o nebună, tremurând din tot trupul, ca de friguri; că știți cine era tovarășul? Era maica Melania, îmbrăcată bărbătește: cu mijlocul strâns într'un chimir plin de pistoale, cu cușmă albă, de miel, ca și Ilieș. Căzuse cu capul pe brațul drept al lui Ilieș, și parcă dormea. Și, la piept, cămașa îi era desfăcută și, în partea stângă, avea o rană roșie, ca o garoață crescută din inimă. Și repede, — ca într'un fulger, — pe când cineva mă luă în brațe, ca să mă coboare la mănăstire, — nu departe de Ilieș, am zărit, printre lacrimi, un cal mărunț, cu coamă creată, revărsată până aproape de pământ; sta cu capul plecat, — parcă plângea, — și cu'n picior, de dinainte, încovoerat, bătea în pământ... Parcă vrea să sape cu copita, acolo sub gorun, o groapă, ca să-și înmormânteze stăpânii.

Ilustrația de d'asupra îl arată întrând în ospiciul Invalizilor, unde l se pregătime un banchet, sprijinit de braț, la dreapta, de generalul Castel-nau și, la stânga, de generalul Niou.

Un modest soldat, înconjurat cu dragoste și respect de doi străluciți generali, tabloul e atîngător!

O anecdotă asupra lui Thiers

Thiers, pe când era președinte al republicii franceze, se duse într'o zi să-și mai vadă orașul natal. Ii plăcea să se plimbe singur pe strade.

Trecând pe dinaintea cazărmei, văzu că un soldat, care era de sentinelă, își rezimă pușca de gheretă și începu să muște cu poftă dintr'o bucată de cașcaval, pe care o scoase din buzunar.

Thiers, interesat, se apropie de el și-l întrebă:

— Ei, băiete, cum e mănecarea ce vi se dă la regiment?

— Iacă, pentru ce mă întreb tu? — Pentru că mă cam privește și

pe mine lucrul ăsta, răspun Thiers.

— Dar ești tu măcar căprar?

— Sunt mai mult decât atata.

— Ai fi sergent?

— Și mai mult.

— Apoi atunci ești gogorita com paniei. Mă iartă, vreau să zie loca tenent.

— Nu face nimic, dar sunt și mai mult.

— Căpitan?

— Și mai și.

— Maior, colonel, general?

— Generalii se supun ordinului mele.

— Ba ce! Vrei să mă faci să cro că ești ministru?

— Nu, pentru că sunt și mai mare.

— Aoleu, apoi atunci de sigur că ești tata Thiers. Zău că și semen cu portretul din cancelarie. Ia și bine atunci de ține ici brânza și codrul ăsta de pâine ca să-ți prezint arna!

SIMBOLUL COLORILOR

(Coloarea neagră în superstiția popoarelor.—Vestimentație albă de doliu)

Este un fapt cunoscut că colorile pot fi simțite nu numai de sensuri în calitatea lor, ci fac să răsune în interiorul nostru și tonuri sentimentale. De remarcat este însă că sentimentele și seriile de reprezentanții în legătură cu ele asupra semnificații pentru o anumită culoare, sunt în totdeauna aceleași.

Simbolul colorilor a fost același acum zece mii de ani, este același în popoarele primitive ca și la culte. Aceasta o arată o interesantă expunerea a simbolului colorilor făcută de scriitorul german Hans B. kuskusky în revista „Zeitschrift für Volkskunde”.

„Când umbra nopții se coboară asupra omului toate lucrurile în o înfățișare neagră uniformă. În această înfățișare fantasmată cel puțin crede că zărește fel de fel de figuri străni și el o atribuie acestor duhurilor rele, care au oroare de lumina zilei.

Astfel negru devine coloarea răului. Negrii sunt piticii, ca și buniștele, de asemenea și ciurma este o persoană neagră. Duhurile rele se transformă bucurii în animale negre din care cauză aceste sunt pentru ele sfinte, ele sunt animale ale diavolului și li se aduc lor ca jertfă.

În această idee își are rădăcinile obiceiul ca să se țină în grajdul animale negre pentru ocrotirea colorială. Boala este vrăjitorie și aceasta se alungă printr'un principiu homeopat. Astfel o capră neagră în grajdul pentru cai să vite atrage la sine toate boalele. În Silezia este obiceiul ca nouii căsătorii, când se întorc de la nuntă acasă, bagă întâi în cameră o găină neagră.

Dar chiar și numai coloarea neagră este suficientă pentru lungarea spiritelor, astfel în Japonia pentru stingerea vărsăturii negru se zugrăvește în mijlocul casei o mână neagră sau un căne negru.

Ca apărare contra duhurilor rele. Indianul din Brasilia se spoeste cu vâpșea neagră la opt zile după ce soția sa naște.

După cum în mod optic alb este contrastul la negru tot astfel el este și ca simbol un contrast al coloarei negre aducătoare de rele.

Coloarea albă este simbolul pentru lucrurile curate și rare. Animalele albe sunt privite ca dușmane ale duhurilor rele. Puii albi prin țipetele lor alungă vrăjitoarele iar șoarecii albi aduc noroc. În Prusia acela care prinde un crap alb, dobândește darul de profetie. După cum se știe în India elefantii albi sunt animale sacre.

Coloarea albă este norocoasă, nobilă și distinsă. din acest motiv preoții multor popoare poartă haina albă. Mai departe coloarea albă este un semn al păcii: drapelul alb fa-

semnează că ostilitățile au încetat. La încheierea păcii războinicilor din Africa britanică de est se împodobesc cu pene albe de struț.

Coloarea albă apără pe cei rămași de spiritul celui mort precum și în genere contra demonilor morții. Din această cauză la multe popoare se poartă vestimente albe cari așa dar n'au nimic comun cu expresia dolului. În fine coloarea albă capătă însemnătatea coloarei morții.

Dacă cineva se zugrăvește cu coloarea albă nu mai este recunoscut de spiritele morților.

C. Scurtă

Velasquez

Scumpă prietene, m'am hotărât să-ți scriu, din când în când, câte ceva din ce-mi spun cărțile pe care tu, în învălmășagul aprig al vieții Bucureștilor, n'ai vreme să le citești. Eu aci, în liniștea patriarhală a vieții dela țară, stau toată ziua și citeșc și uneori, stau c'o carte dragă în mână până noaptea târziu, în lumina dulce a lămpii, care luminează mai tare numai cartea, fața mea și mâinile; și lasă lucrurile să doarmă în umbră, ca într-o ceață tristă de toamnă.

Aseară am citit o carte a lui Elie Foure despre Velasquez, — marele pictor spaniol din veacul al XVII. — și iată, că m'am așezat la roasă să-ți scriu în lumina aurie a toamnei.

Velasquez dela început și-a deschis sufletul celui mai mare maestru al lumii — Naturei, — și a ascultat, cu simțenie, toate învățăturile ei a-dânc. Idealul lui era adevărat. Tendința aceasta naturalistă era, de altfel, la cei mai mulți pictori spanioli de pe vremea lui. La început, pictura lui a fost meticuloasă; analiza toate amănuntele cu foarte multă atenție, nu-l preocupa ansamblul, nu ținea seamă de efectele atmosferice și de schimbările pe care le face de-părtarea. Fețele, hainele, accesoriile mai ales, — sunt foarte credincios date; dar aerul, lumina, lipsesc.

În tinerețe, a făcut și tablouri religioase; însă în ele, în expresie, în punerea în scenă, în culoare, nu poți găsi nici urmă de idealizare. La 24 de ani, era stăpân pe tehnică; dar era departe de ce-a ajuns mai târziu, după ce a călătorit în Italia. Numai după călătoria aceasta s'a pătruns de adevărul, că artistul nu trebuie să caute să copieze minuțios realitatea, ci s'o exteriorizeze așa cum s'a oglindit în sufletul lui.

Tot după călătoria aceasta și-a dat seamă că vâul străveziu al aerului schimbându-se mereu, schimbă ves-nic aspectul lucrurilor, și s'a convins că nu se poate fixa splendoarea Naturei, fără învelișul aerului.

Până la el, aproape toți pictorii zugrăveau formele izolate ori legate între ele prin arabescurile liniilor și masei. Velasquez a văzut pentru întâia oară, în chip desăvârșit, legătura fluidă dintre lucruri.

Tablourile sale de interior măresc încăperea; cele de pleîn air deschid par-că ferestre în ziduri. Aerul din tablourile sale par o continuare a aerului dimprejur; e parcă acelaș aer pe care îl respirăm. Fermele reprezentate și acele din afară de pânzele sale, se amestecă. „Unde e pânza? întrebă Teophile Gautier dimăineca unui tablou al lui Velasquez. Nu vezi unde începe ficțiunea și unde sfârșește realitatea. De aproape, pânzele sale sunt un haos de culori; când te depărtezi, petele haotice se modelează, se învâluie în are; fețele se relietază în materie vie, vasele se accentuează sub piele, ochii trăesc, buzele vorbesc, hainele filfice în vânt, zălele de otel înflorite cu argint luscose, scântează, fulgeră.

Velasquez este pictorul adevăratului; el are un simț extraordinar al realității.

„Alături de Velasquez, spune Taine; toți ceilalți pictori, — cei plini de sinceritate, cei mai străluciți, pa-morții ori academici. Nimeni, dela sculptorii greci, n'a ajuns să dea cu atâta putere iluzia realității, — nu numai a realității de afară; ci iluzia desăvârșită a vieții, cu fiorul ei tainic. Oamenii, animale, plante, — toate trăesc în pânzele lui Velasquez cu o putere de viață rară. El a știut să redea ceea ce face să cugă sângele sub piele, să se încordone mușchii, să se echilibreze șarpanța osoasă, să tremure iarba și frunzele, să alerge nouri pe cer.

Velasquez e apoi cel mai plin de mister dintre toți pictorii. De pretutindeni, în operele lui, isvorăște o taină.

Imbinările de culori din tablourile sale sunt adevărate simfonii. Vântul său, verdele său întunecat, roșurile sale catifelate, florile sale — toate se înfrățesc în armonii Dumnezești, care te fac să te gândești la simfoniile lui Beethoven.

H. B.

Viața artistică și literară

IN ȚARA.

Tinerimea simfonică. — Din inițiativa maestrului Alfons Castaldi, profesor la Conservator, s'a format, în Capitala noastră, un comitet de inițiativă pentru înființarea unei societăți orchestrale al cărei scop este să împiedice ca absolvenții conservatoarelor să cânte în bande prin cafenele, unde se umilește arta.

Din acest comitet fac parte mai mulți intelectuali, pictori, scriitori, ziariști. Cotele sunt de 100 lei anual și 400 lei cu dreptul la un benuar.

După 10 ani, cotele nu se mai plătesc, dar membrii rămân proprietari pe locurile lor.

Se fac și adeziuni de simpatie, începând subscrierile de la un franc în sus.

Șezători literare. — La „Comodia“ a fost Joi o nouă șezătoare din cele organizate în beneficiul societății ortodoxe a doamnelor române.

Moștenirea Kalinderu. — Statul a formulat pretențiuni asupra muzeului regretatului Kalinderu. Moștenitorii au scos de la masa comună acest muzeu până când justiția se va rostii. E foarte bine ca acest muzeu să ajungă un muzeu național.

Asociația artistică, înființată de curând pentru sprijinirea talentelor adevărate, va da, zilele acestea, o serată pentru sporirea fondului ei.

D. Hubert Lagardelle a ținut Joi, la „Cercul Analelor“ o conferință asupra femeii turce, iar azi vorbește despre Alfred de Vigny.

Drepturile femeii. — Această societate și-a amănât pentru Duminică viitoare balul organizat pentru înființarea unei cantine pentru lucrătoare.

Expoziția. — Expoziția de marine a pictorului Florian la Ateneu și aceea a pictorului Teodorescu-Sion atrag un numeros public prin nouătatea peisagiilor care sunt luate de pe Coasta de Argint.

O piesă nouă se repetă acum la teatrul Național: „Două sericiri“, de d. I. Lahovary.

Piesa se va juca în curând.

Scena. — Membrii acestei societăți se vor întruni, în adunare generală, în ziua de 12 Aprilie a. c., la sala „Amicitia“, spre a lua cunoștință de darea de seamă asupra mersului societății până azi.

Le Foyer. — A patra conferință va fi Joi seara, când d. general Pelecier va vorbi despre: „Sufletul soldatului francez“.

Turneul Lucia Cosma. — Cunoscuta noastră cântăreață va întreprinde un turneu artistic prin țară, ducându-se întâi la Brăila, Galați, Buzău, Focșani și Iași.

Un nou concert. — Baritonul Pădureanu va da mâine seară un concert la Ateneu cu concursul mai multor artiști.

Un proces literar. — Curtea de Casație a dat dreptate poetului Radu D. Rosetti, în procesul cu revista ieșană „Viața Românească“, casând decizia Curții de apel din Iași.

IN STAINATATE.

Capriții de scriitor. — Tristan Bernard, spiritualul scriitor și conferențiar al Franței, a debutat ca actor în fața parizienilor, într-o piesă a sa, spre a veni în ajutorul unui scriitor sărac. A avut de partener pe celebra Sarah Bernhard.

Dar a debutat pe scenă pentru prima și ultima oară.

Celebra tragediană Sarah Bernhard joacă acum, la teatrul său din Paris, repunând noii succese în „Dama cu Camelii“.

Sigurd Ibsen, fiul marelui Henrik Ibsen și ginerile lui Bjornstjerne Bjornson, a dat la lumină prima dramă: „Robert Frank“, în care încearcă să atace problemele economico-sociale care formează atmosfera credințelor sale politice.

Succesul lui Calmette la direcțiunea ziarului „Le Figaro“ va fi academicianul Alfred Capus, un talentat autor dramatic, ale cărui piese traduse au fost jucate, cu mare succes, și la noi.

Sacul cu glume

În drumul de fier, singuri într'un compartiment, doi inși vor să lege conversațiune și nu prea au ce să-și spun.

D'o dată, unul din ei, arătând cu degetul spre câmpul din dreapta, zice:

— Uite, vezi, asta e al meu.

— Bravo, domnule, bine de d-ta.

Intorcându-se apoi și'n cealaltă parte, arată cu degetul și spre câmpul din stânga zicând:

— Și asta e al meu.

— Minunat. Dar, cum văd eu, tot pământul din prejur e al d-tale.

— Ba nicidecum.

— Apoi dacă mi-ai zis, arătându-mi câmpul și din dreapta și din stânga: „Asta e al meu!“

— N'am vorbit nimic nici de câmp, nici de pământ, ci ți-am arătat numai degetul meu. Nu cumva vrei să-mi contestezi proprietatea lui?!

O doamnă se prezintă cu fiul ei la un institut de învățământ.

— Dorii să urmeze instrucțiunea modernă ori cea clasică? o întreabă directorul.

— Ce deosebire e între aceste instrucțiuni? întreabă d-na.

— În cursurile moderne se predă limbile vii, iar în cea clasică se cultivă limbile moarte.

— Apoi atunci învățați-l limbile moarte. O să-i facă plăcere lui tată-său, care e dricar.

Doctorul e adus să vadă copilul unui țaran.

— E născut numai de câteva zile?

— Da.

— L'ai declarat la primărie?

— Nu.

— Pentru ce? Vrei să fii pus la amendă!

— Apoi să vezi, răspunde țaranul, dacă am văzut că copilul n'o să trăiască, mi-am zis că e mai bine să aștept până'muri, ca așa să mă duc numai odată la primărie să-i declar și nașterea și moartea.

Un tânăr farmacist din provincie, văzând că afacerile nu-i merg bine precum spera, avu o idee. Dete la mica publicitate un anunț cu acest cuprins:

„Farmacistul Cutare dorește să se însoare. Neavând însă timp să-și caute soția, și-o va alege printre fețele drăguțe ale clientelii.

De atunci, prăvălia i se implu numai decât de mame, de tați și de fete care cer zăbind medicamentele cele mai felurite și mai neașteptate.

— Inchipuște-ți, tată, zicea fiul unui negustor părintelui său care-l trimisese la Paris ca să se distreze și să mai învețe câte ceva, știu că'm fost silit să plătesc, la hotel, camera 12 lei pe zi.

— Cam mult. Dar, în sfârșit, ia spunem-i și mie: ce ai văzut p'acolo?

— Ce să văz! exclamă tânărul. Nimic. Nu cumva mă crezi așa de prost, ca să plătesc 12 lei pe zi pentru o cameră ca să o las să stea toată ziua goală?

În statutele unei S. P. A. (Societate pentru protecțiunea animalelor) cu ocaziunea întrunirii generale s'a adăugat următorul:

Articol final.— Membru sau membră care va insulta pe cineva zicându-i dobitoac, vor fi îndatorăți, din acel moment, să-i ia sub protecțiunea lor.

Wagner, tânăr, a luat în prima căsătorie pe o actriță, Mina Planer, cu care a trăit foarte rău. Necunoscându-i talentul care avea mai târziu să-l ridice pe culmea pe care o știm, ea îi trata drept un om bun de nimica și care mășgălește toată ziua hârtii vărgate.

Într'o seară, în casa unui amic al lui Wagner, se vorbea de arte, de literatură și filosofie. Se citau Carlyle și Schopenhauer. Cînteva citi apoi câteva din aforismele celui din urmă, una din acele diatribe în care pesimistul german descrie cu culori negre pe femei. Wagner asculta cu mare plăcere și, la fine, răsând cu hohote, zise:

— Ei, să știți că Schopenhauer asta a cunoscut pe Mina mea. Mă prind că e asal!

În Mexic.
Un otelier strânge mâna unui călător gata de plecare.

— Drum bun, domnule, și în seama să nu cazî pe mâna brigărilor care bântue Mexicul!

— Călătorul, care fusese strașnic jumulit la otel, îi răspunde:

— Îți mulțumesc de urare, dar e târziu. Trebuia să mi-o faci înainte d'a intra în otelul d-tale.

Doamna, o femeie înzestrată cu multe calități, are totuși cusurul că se scoală târziu. Bărbatul, care trebuie să plece dimineața d'acasă, într'o zi, exasperat că nu-și găsește cafeaua gata, începu să strige:

— Foc! Foc!

Doamna, care dormea lenevoasă, la auzul acestor cuvinte sări din pat speriată.

— Unde, unde e foc?

Atunci bărbatul, cu ton ironic și rece, îi răspunde:

— În toate bucătăriile, numai la noi, nu.

— Tată zice băiețelul întorcându-se dela școală, am văzut o nuntă eșind din biserică. Dar, nu pricep de ce în totdeauna mireasa e îmbrăcată cu rochie albă.

— Pentru că, răspunde tatăl curiosului copil, albul e semn de veselie, tot așa precum negrul e semn de jale, de durere.

— Dar atunci, pentru ce ginerile e îmbrăcat în negru? urmă băiețelul pus pe gânduri.

Carmen Sylva

de V. Mestugean

După câteva zile Rosegger fu invitat la villa Augustina unde locuia Suveranii României.

Iată cum povestește el această vizită: „Regina s'a așezat într'un fotoliu lângă masa de scris, fu invitat să ia loc în fața ei. Și acum începu o conversație pe care n'o voi uita niciodată. Așa nu mi-a vorbit nici un cap încoronat, ca regina Elisabeta a României.

De multă vreme aveam dorința să dau la tipar câteva cântece din patria Carmen Sylvei. Când am rugat-o pentru aceasta, regina zise: „Ah, îți voi da poezii originale. Nu-ți plac mai mult aceste? Am câteva cari până acum n'au fost tipărite.

Ea ceru să-i se aducă dintr'un geaman-tan două cărți. Intr'una Carmen Sylva oblicnuia să-și însemneze aforisme și sentințe dela alți poeți și filosofi, în a doua își scria propriile-i poezii. Nu mă flui chemat de a spune cuprinsul acestor creațiuni, ci spun numai că a fost o oră de gustare poetică.

În adevăr trebuia să stea cineva sus, pentru a înțelege lumea și viața, cu atâta seriozitate și aprofundime, după cum poate Carmen Sylva. La unele din aceste poezii regina credea că încă n'a sosit timpul ca să le publice. După aceea conversația atinse și alte terenuri: patria, copilăria, tinerețea, îndoiala, credința și alte mistere ale inimei omenești, care dau poezilor creațiuni. Și pădurea și munții, dar mai cu seamă marea, ale cărei taine ne ating cu atâta duioșie din „Cântecele mării“ de Carmen Sylva. Față de aceste expunerii recitățile mele șovăitoare îmi păreau triviale. Regina părea că ghicește aceasta și observă: „D-ta însuși poate că nu știi ce plăcere faci auditorului prin recitățile d-tale. Este mai mult decât o farsă aceea ce redai d-ta, în fiecare din istoriile d-tale se află o idee serioasă, chiar și în hazlia „Umbrela“, am găsit așa ceva.

— Atunci să aleg un mare număr de bucăți serioase.

— Ah, nu, răspunse ea. Regelui îi plac lucrurile vesele. Lucrurile serioase are destule în profesiunea sa.

El s'a încordat în timpul din urmă atât de mult, încât medicii îi cer recreație, pe care speră s'o găsească aici în Abbazia. Din nefericire regele are numai un concediu de 14 zile. După aceea trebuie să plecăm.

La observația mea că pentru înalții oaspeți nu este plăcut ca să fie înconjurați și urmăriți în preumblările lor de un roi de oameni curioși, regina zise: „Ah, aici lumea este atât de afabilă, noi ne bucurăm când vedem oameni buni“.

După aceea am vorbit despre deosebita de a privi lumea, care este condiționată prin sferele sociale, despre religia poporului a oamenilor culti și a filosofilor. Când vorbirăm despre misterele și simbolurile vieții omenești, regina zise: „Și coroana este un simbol, nimic altceva decât un simbol. Cea mai grea încercare a vieții mele este Coroana. Când vezi nevoile poporului, nici o putere, nici o bogăție nu este destul de mare pentru a le alina

CAMPANIA DIN 1913

Când a izbucnit al doilea război balcanic, în vara anului 1913, M. S. Regina se afla la Constanța.

Se știe că Regina, care adoră marea și-a construit la capătul digului din portul Constanța, în apropiere de farul cel mare, un pavilion unde petrece câteva săptămâni în fiecare vară.

Pavilionul are o terasă care domină marea și în fața căruia se întinde imponenta și fermecătoarea priveliște a lămensității.

M. S. Regina prezidând o ședință a societății pentru ajutorarea familiilor luptătorilor

Când timpul e frumos și când abia se aude murmurul undelor cari se joacă în jurul pavilionului, reflectând ultimele străluciri ale soarelui în apus, Reginei îi place să stea îndelung pe terasă, fie convorbind cu oaspeții ei, fie adâncită în reverie.

Suverana era pe această terasă când primi o telegramă dela M. S. Regele.

Telegrama suna astfel:

„Azi am semnat decretul de mobilizare“.

La aflarea acestei știri atât de grave, Regina se făcu purpurie. Apoi se sculă în picioare și ducându-și mâna la frunte zise cu compătimire:

„Săracul Carol!“

Știm că Regina a fost totdeauna contra masacrării oamenilor între ei, mai ales cunoscând foarte bine grozăviile unui război.

Totuși, prima impresie odată trecută, ea se calmă și zise:

— E ceva sfânt în mine care îmi spune că nu vom avea război.

Când însă trupele începură să treacă Dunărea, Regina nu mai stătu nicio clipă în Constanța, ci se întoarse cu primul tren în Capitală.

Ea asistă la plecarea Regelui pe câmpul de operațiuni și-l îmbrățișă cum îl îmbrățișase în 1877.

Atunci Prințesa Elisabeta avea vârsta numai de 34 ani, acum Regina Elisabeta era de 70 de ani.

Totuși, în aceste zile de grea cumpănă Regina își regăsi toată vigoarea tinereții și se puse în fruntea operei de asistență a răniților, bolnavilor și mai ales a celor rămași fără mijloace în urma mobilizării părinților, soțiilor și fraților lor, secundată fiind de A. S. R. Prințesa Mosteștoara.

Mizeria se întinsese ca o plagă în Capitală ca și în întreaga țară.

Familii cari trăiau dintr'o zi într'alta de pe urma muncii șefilor lor, rămăneau deodată, fără niciun mijloc de existență.

Ar fi fost firește, neuman și nepatriotic părăsirea în mizerie a atâtor femei și copii, ai căror soți și părinți se duseseră, fără șovăire, să se jertfească pentru țară.

Și e, într'adevăr, admirabilă graba cu care cei care dispuneau de mijloace au sărit în ajutorul celor lipsiți. Și aceștia erau mulți, cu mii. Ori cine, în acele memorabile zile, a avut prilejul de a trece pe dinaintea palatului Camerei de comerț din Capitală, a putut vedea mii de femei, cu copii în brațe, cerând pâine.

De ce veneau ele la Camera de comerț? Fiindcă aci se instituise societatea pentru ajutorarea familiilor luptătorilor.

Comitetul acestei societăți compus din d-nii Al. Constantinescu, D. Hadji-Dudorachi, dr. N. Angelescu, Sigmund Prager, Emil Zanc, D. Z. Furnică, Chr. Staico-vici și alți bărbați de inimă, era prezidat de însăși M. S. Regina și s'a achitat de marea sarcină ce și-o luase într'un mod cu totul strălucit.

M. S. Regina vizita zilnic localul societății și prezida ședințele comitetului.

Toate pungile se deschiseră cu o mărinimie demnă de admirat și cu totul frățească. Atât instituțiile mari financiare cât și particularii își oferiră obolul din belșug. În câteva zile se strânseseră sume considerabile cari, întrebuințate cu pricepere îndestulăra atâtea familii nevoiașe expuse celei mai cumplite mizerii.

Regina, atât la sosire cât și în momentul plecării, era obiectul unor manifestații delirante din partea bietelor femei. De și suferindă, ea se oprea, sprijinită de persoanele ce o însoțeau, și mângăia și săruta cu duioșie copilașii pe cari îi întâlnea în cale în lungul șir de mame rămase fără sprijin.

Cea mai mare fericire pe care Regina Elisabeta a simțit-o în acele zile a fost de sigur faptul că campania, deși glorioasă, s'a sfârșit fără vărsare de sânge.

Asta nu înseamnă însă că dacă ar fi fost un război adevărat, iar nu o simplă expediție militară, „Mama răniților“ nu s'ar fi găsit la datorie în primul rând al femeilor române, spre a alina suferințele și a îmbărbăta pe cei cari ar fi luptat pentru gloria și mărirea României.

Dumnezeu, în care Suverana are o credință nemărginită, i-ar fi dăruit noui puteri, de sigur.

Totul însă s'a terminat cu bine. Armatele române stabilind pacea în Balcani, s'au întors cu laurii isbânzei sub privirile de admirație ale lumii întregi. Țara s'a mărit și a dobândit o însemnătate și mai mare în concertul națiunilor.

Și, în aceste fericite împrejurări, Regina a putut să-și serbeze, după câteva luni, a 70-a aniversare a nașterii, cu care ocazie s'au adresat nu numai din țară ci și din toate colțurile lumii omagiile cele mai călduroase și urările cele mai fierbinți.

— FINE —

Notă. — Articolele acestea vor apărea în curând în volum. La sfârșitul volumului se va adăuga un capitol special consacrat exclusiv manifestațiilor adresate Suveranei cu prilejul jubileului ei de 70 ani.